

Filozófiatudomány

Filozófiatudomány		
Szekcióelnök: Dr. Nyirkos Tamás (PPKE)		
I. panel	10.30-10.45	Berta Gergely
	10.45-11.00	Dr. Laki Beáta
	11.00-11.15	Gyárfás Orsolya
	11.15-11.30	Jancsó András
	11.30-11.45	Kovács Eszter
	11.45-12.00	Lovász Ádám
	12.00-12.15	Martus Nikoletta
	12.15-12.30	Tóth Péter
	12.30-12.45	Járdán-Bihari Ágnes

A mesterséges intelligencia fenomenológiája - avagy segítségünkre lehet-e Merleau-Ponty filozófiája az AI jövőjéről való gondolkodásban?

BERTA Gergely

ELTE BTK Filozófiatudományi Doktori Iskola Fenomenológia Program

Kontinentális filozófia / Fenomenológia

berta.gergely@gmail.com

Közismert tény, hogy a mesterséges intelligencia (AI – Artificial Intelligence) ante portas, azaz egy oly korszak vette kezdetét az emberiség történetében, mikor megkezdődött az általa megalkotott, és önálló gondolkodásra programozott virtuális entitások széleskörű elterjedése a társadalomban. Az AI térnyerését egyértelműen elősegíti és gyorsítja a technológiai áttörések mellett, hogy szorosan a gazdasági teljesítőképesség növelése és új információs technológiai innovációk érdekében implementálódik. Emellett alapvető szervezőeleme a korai, tehát jelenkori AI megjelenésének a funkcionalitás gondolata. Arról azonban egyelőre még csak sejtéseink lehetnek, hogy egy megfelelő kapacitású és komplexitású, kvantuminformációs technológiát használó mesterséges intelligencia, mely megközelíti és talán meg is haladja az emberi agy hatóképességét, hogyan fog majd strukturálódni, és milyen kognitív architektonikába szervezi majd magát.

Merleau-Ponty azon filozófusok közé tartozott, akinek gondolatait - kevesektől eltekintve - nem tudta olyan gördülékenyen befogadni saját kora, azonban a XXI. század sokszorosan átalakult társadalmi folyamatainak, jelenségeinek megértésében még komoly szerepük lehet véleményem szerint. Alapvetően két fontos tárgykört érintenek előadásomban Merleau-Ponty filozófiájából a mesterséges intelligencia kapcsán. Ezek közül az első az észlelés primátusának kérdése. A francia filozófus kétségbe vonja az idealitások elsődlegességét és függetlenségét az észlelésekhez és a minket körülölelő világhoz képest, és kimutatja, hogy az idealitások magából a világ tapasztalásából születnek, noha ezek belső koherenciáját és érvényességét nem kérdőjelezi meg. Ennek alapvető jelentősége van fogalmaink kialakulása és szerveződése szempontjából. És így eljátszhatunk azzal a gondolattal is, hogy miként nézne ki ez a genesis a mesterséges intelligencia esetében az ismert kezdeti determinációk (pl. funkcionalitás) és a fenomenális horizontok differenciáinak figyelembevételével (pl. percepcionalitás).

A másik tárgykör Merleau-Ponty kései ontológiájának egyik kulcsfogalma, a hús (Chair) köré összpontosul, mely egy rendkívül mély ontológiai alapelv *A látható és a láthatatlan* c. egyik főmű idejéből. A hús nem valamilyen szó szerint vett anyagi vagy testi entitás, hanem mintegy a kiterjedés egyfajta őselemeként, létmódjaként utal a világgal való egylényegűségünkre, másrészt pedig a teljesen közvetlen kapcsolatunkra, azzal való folyékony összefonódásunkra. A *hús* jelenti a minket körülvevő világgal való kontextuális összekapcsolódásunkat is, melyben a dolgok egymáshoz érnek, és egymás másik oldalát képezik meg. Úgy gondolom, van relevanciája ennek az alapelvnek a mesterséges intelligencia kapcsán a *virtuális hús* formájában történő újragondolására. Ezáltal egyszerre próbálok reflektálni az új intelligenciákat összekapcsoló hipergyors hálózatok sajátosságaira, és ebből adódóan a kommunikáció számunkra nehezen elképzelhető multipoláris felhőjére (Cloud), valamint a virtuális valóságra (VR), mint olyan felületre és módusra, amely nem csak a kommunikáció előállításában nyit meg új utakat, de tovább bővíti a percepcionális differenciálódás lehetőségeit és még inkább átalakítja a fenomenális horizontot.

Szándékom szerint Merleau-Ponty filozófiájának e két momentumából próbálok meg tiszta és világos következtetéseket levonni az AI kapcsán.

Szekciófelelős:
Nagy Dóra, +36 30 469 2021

Az emberi elme feltöltése, mint az emberi halhatatlanság eszköze?

DR. LAKI Beáta
PTE ÁOK Magatartástudományi Intézet
Filozófia
laki.beata@gmail.com

Előadásomban a többek között transzhumanisták egyik víziójának tulajdonított emberi agy feltöltésének szcenárióját szeretném elemezni, miszerint az emberi agy feltöltésével elérhetjük a halhatatlanságot.

Ennek a lehetőségnek nem csak a jelenlegi technológiai és ismeretbeli hiányosságainkkal kell megbirkóznia, hanem ezekkel egyidejűleg az ezt érintő morális és egyéb filozófiai vetületeivel is számolnia kell. Hiszen, ha jobban belegondolunk, amellet, hogy ez a fajta tovább létezése az embernek jó lehetőséget teremt földi halandóságunk kiküszöbölésére, meg kellene vizsgálni, hogy biztosan olyan idillien értelmezendő-e, mint ahogy az első ránézésre tűnik!?

A téma kifejtésében talán a legnagyobb hangsúly a valóban emberiként való tovább létezés kérdésére és annak elemzésére helyeződik, ugyanis belátható lesz, hogy azzal, hogy a jelenleg bizonyos biológiai és pszichológiai tulajdonságokkal rendelkező ember tudatát algoritmusokká alakítjuk és feltöltjük egy virtuális térbe még egyáltalán nem jelenti azt, hogy a „hagyományos” értelemben vett emberként létezés eme digitális alapokon nyugvó körülmények között ugyanebben az értelemben létezne és élne tovább. Világossá válik majd, hogy számos fogalmunk értelmezhetősége, vagy éppen relevanciája megkérdőjeleződik, ugyanis a feltöltött tudatként létezés érvelésem szerint nem egyenlő és nem is lehet egyenlő, még a későbbiekben sem a jelenlegi emberi létezés lényegével, mindaddig, amíg a jelenleg csakis emberre jellemző tulajdonságokat (mind biológiai, mind pedig specifikusan az emberre jellemző pszichológiai) nem tudjuk más entitások számára is tulajdonítani, s így újraalkotni a feltöltött tudatok virtuális világában. Kerstin Dautenhahn szerint élet és intelligencia csak egy testen belül fejlődik ki, mellyel tézisemet tovább szeretném erősíteni.

Amennyiben az a cél, hogy egy halhatatlan entitás és az ahhoz szükséges környezet megszülethessen, nem vitás, hogy ez csupán idő kérdése. Ezzel szemben viszont az, hogy ez valóban, az ember számára jelentsen tényleges halhatatlanságot, azt nem tartom elérhetőnek, s emelett érvelek majd, a teljesség igénye nélkül segítségül hívva Hilary Putnamet, vagy éppen Dieter Birnbachert.

Szekciófelelős:
Nagy Dóra, +36 30 469 2021

“Is the Soft Warbler then a Wench with Child?”: A *castrato* neme az angol recepcióban

GYÁRFÁS Orsolya

ELTE BTK Filozófiatudományi Doktori Iskola

Esztétika

gyarf.orsolya@gmail.com

Előadásomban a XVIII. század operaszínpadának sztárénekesé, a *castrato* angliai recepcióját vizsgálom, a *castrato* nemének szemléletére fókuszálva. A *castrato* a barokk opera legünnepeltebb és legvitatottabb alakjának tekinthető, istenítésbe hajló ünneplése és éles elutasítása egyaránt elválaszthatatlanul kötődött testi és nemi másságához. A *castrato* alakja olyan férfi nemiséget testesített meg, mely a kor férfi normájához képest alacsonyabb rendűnek, degenerálnak hatott: ebből adódó bírálatának és elutasításának mértéke erőteljesen függött korszak és helyszín kontextusától. A *castrato* operatörténeti szerepét és nemének szemléletét az előadásom bevezetésében röviden mutatom be.

Az előadás első felében tárgyalom az angol recepció azon társadalmi-kulturális tényezőit, melyek a *castrato* éles elutasításához vezettek. A *castrato*t érő támadások igen fontos alapját adta az, hogy a *castrato* mint sokszorosan idegen (olasz, katolikus) és mint kulturális Más jelent meg Angliában. Erre a másságra épült rá nemi azonosításának problematikája, mely bizonyos értelmezők szemében nem csak idegen, de egyenesen deviáns, az angol kultúrára fenyegetést jelentő alakká tette a *castrato*t. A kulturális degeneráció potenciálja kiterjedt a *castrato*val együtt importált (és az ő főszereplésével előadott) olasz operára (*opera seria*) is, ezzel magát a műfajt is problematikussá téve.

A *castrato*t illető kritika ezen alapjainak elemzése után mutatok rá arra a jelentős fordulatra, melyet az angliai recepció jelentett a *castrato* recepciótörténetében. A XVIII. századi Anglia volt az első közeg, ahol a *castrato* nem egyszerűen inadekvát férfiként, hanem kifejezetten beazonosíthatatlan nemű, a nemek közti határokat elmosó, és ezért fenyegető, felforgató alakként jelenik meg. Az angol irodalomban visszatérő szólam volt a *castrato* nőiességének kiemelése, részint férfi identitásának inadekvátságát, részint pedig a *castrato* monstrositását hangsúlyozták. Az előadás második felében ezt a szemléletváltást elemzem, támaszkodva részint a korabeli szatirikus pamfletirodalomra, részint pedig olyan, a *castrato* recepcióját feldolgozó muzikológusok munkásságára, mint Thomas McGeary, Martha Feldman, és Wendy Heller.

Szekciófelelős:
Nagy Dóra, +36 30 469 2021

A Böckenförde-tézis magyarországi recepciója

JANCSÓ András

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Politikaelméleti Doktori Iskola

Filozófiatudomány

jancsoandras.m@gmail.com

Immáron egy éve, hogy elhunyt a 20. századi német konzervatív jogfilozófia és politikai gondolkodás legmeghatározóbb személyisége. A konzervatív jelző talán nem is a legalkalmasabb arra, hogy meghatározzuk Ernst-Wolfgang Böckenförde gondolkodásának irányát. A leghitelesebb, ha mint keresztény-katolikus gondolkodóra hivatkozunk, hiszen munkásságának esszenciális eleme, az a megfontolás, hogy az államnak és az államról való gondolkodásnak nyitottnak kell lennie a vallásra és a vallás által kínált morális kötőerőre.

Halálának első évfordulója alkalom, hogy emlékezzünk, de az emlékezés lehetetlen kihívás, ha nem rendelkezünk az emlékképek láncolatával, amely megrajzolná számunkra az „alkotmányjog Einsteinjének” alakját. Ehhez nyújt segítő kezet a *Valóság* 2020/2. számában megjelent fordítás, amely magyar nyelven teszi elérhetővé Böckenförde *Az állam keletkezése mint a szekularizáció folyamata* című 1964-es előadásának szövegét.

Több mint ötven éve, tehát, hogy megfogalmazta a Böckenförde-paradoxon néven ismertté vált és azóta már önálló karriert befutó tézisét, miszerint „a szabadelvű, szekularizált állam olyan előfeltételekből él, amelyeket ő maga sem tud garantálni”. Ezt a megállapítást szinte minden kurrens politikafilozófiai és társadalmi gondolkodó előszeretettel idézi, így eredeti kontextusától megfosztva számtalan jelentés-módosulás is megfigyelhető a dilemma recepciótörténetében.

Az előadás célja, hogy diskurzuselemzés segítségével bemutassa a magyar politikai gondolkodásban – méltánytalanul – ritkán idézett Böckenförde munkásság magyarországi recepciótörténetét, illetve lehetőséget biztosít a Böckenförde-tézis aktualizálásához szükséges kontextus megteremtéséhez.

Szekciófelelős:
Nagy Dóra, +36 30 469 2021

Új utak vagy útvesztők? Digitális lehetőségek a 18. századi filozófia kutatásában: Montesquieu és Émilie du Châtelet

KOVÁCS Eszter

ELTE Filozófiatudományi Doktori Iskola és NKE EJKK PÁK

Politikai filozófia

esztkovacs77@gmail.com

Jelen előadásomban egy olyan kollektív munkát szeretnék bemutatni, amelynek tematikus kutatásaim mellett lettem résztvevője. Montesquieu műveivel korábban filológia szempontból, irodalomtörténészként foglalkoztam, Émilie du Châtelet munkássága pedig filozófiai PhD-témám (*Szabadságértelmezések kora újkori női gondolkodóknál*) tárgyát képezi. A két szerzőről a lyoni Institut d'Histoire des Représentations et des Idées dans les Modernités (IHRIM) kutatóközpontban digitális munkálatok folynak, a *Montesquieu Bibliothèque & Éditions* (vezető kutató: Catherine Volpilhac-Auger) és a *Manuscrits philosophiques clandestins* (vezető kutató: Maria Susana Seguin) projektek keretében. A munkálatok kapcsán felmerül a kérdés, hogy a digitális feldolgozás mit és miként fog hozzátenni a két szerző írásainak, gondolkodásának hatékonyabb megismertetéséhez, életművük tágabban vett kontextusának feltárásához.

A kérdést pozitívan és szkeptikusan is megfogalmazhatjuk. A szövegek TEI-kódolása, on-line kiadása, továbbá entitások definiálása és strukturálása, azonosítóval ellátása, a szövegforrások, dokumentumok digitális indexelése bizonyára igen hasznos a sokat emlegetett digitális érában. Ugyanehhez a kérdéshez azonban szkeptikusan is viszonyulhatunk: jobban értjük-e Montesquieu történeti forrásanyagát attól, hogy ezen források szerzői azonosítót kapnak, melyek más adatbázisokhoz kapcsolhatók? Többet tudunk-e Mme du Châtelet-nek a filozófiatörténeti kánonban adható helyéről azáltal, hogy fogalomrendszeréről digitális ontológiát próbálunk készíteni, továbbá csak kéziratban terjesztett írásait kulcsszó-tezaurusz segítségével indexeljük, és így „hasznosítjuk” a korszak klandesztin filozófiai írásainak korpuszában? A web és szemantikus web lehetőségeit kiaknázó vagy ezzel kísérletező új forrás- és adatfeldolgozási eljárások tényleges haszna a filozófiai kutatások számára akkor válik mérhetővé vagy értékelhetővé, ha valóban elkészülnek.

Mivel a csapatmunkát igénylő kollektív projektek munkálatai jelenleg folynak, előadásom során nem kész kutatási eredményeket, hanem elképzeléseket, előkészített adatíveket és munkafolyamatokat áll módomban bemutatni (a projektvezetők felhatalmazásával). Ezek közé tartoznak a Marc-Michel Rey projekt anyagai a francia felvilágosodás szövegeinek terjesztésében komoly szerepet játszó amszterdami könyvkiadó kapcsolatrendszeréről, Montesquieu könyvtárkatalógusának digitális szerzői névtérre alakított változata, illetve egy kezdeményezés Mme du Châtelet bibliakritikai írásainak digitális indexelésére. A munkaanyagok bemutatásának célja dialógus kezdeményezése a filozófiatörténeti projektek digitális feldolgozásának lehetőségeiről és korlátairól.

Szekciófelelős:
Nagy Dóra, +36 30 469 2021

F.A. Hayek demográfiai érve a piaci liberalizmus mellett: Egy kritika és egy (mérsékelt) védelem

LOVÁSZ Ádám

ELTE BTK - Filozófiatudományi Doktori Iskola

Filozófia

adam.lovasz629@yahoo.com

Utolsó kötetében, *A végzetes önhittség: A szocializmus tévedései*, Friedrich August Hayek egy olyan fogalmat dolgoz ki ami életművének egészen végigvonul. Ez a kulturális csoportszelekció elmélete. Eszerint azok a kulturális mintázatok és hagyományok élik túl a történelem próbáit amik hozzájárulnak a társadalom alkalmazkodásához. A funkcionálisan hatékonyabb szabályokat követő társadalmak jobban teljesítenek mint azok amik kevésbé rugalmas vagy elavult kulturális normákat követnek. Hayek hangot ad véleményének miszerint a decentralizált tulajdonviszonyok által jellemezhető társadalmi forma - a piaci erők által szabályozott individualista társadalom – sokkal nagyobb népességet képes fenntartani mint a központosított erőforráselosztáson alapuló társadalmi berendezkedések. Hayek a kapitalizmus melletti elköteleződését tehát demográfiai jellegű érve alapozza. Az „életek számítása” szerint egy társadalmat az általa sikeresen eltartott népességszám alapján kell megítélnünk. Ez az egyszerű mennyiségi kalkulus megadja nekünk azt az eredményt, hogy a szabad, liberális, individualista társadalmak, szabad (vagy legalábbis viszonylag szabályozatlan) piacokkal karöltve, előnyösebbek az emberiség növekedése és szaporulata tekintetében, mint az államilag szabályozott társadalmak. Egy nemrégiben megjelent provokatív cikkben azonban Filipe Nobre Faria élesen bírálja Hayeknek *A végzetes önhittségben* kifejtett elképzelését. Faria nézete szerint a nyugati liberális demokratikus társadalmak relatív demográfiai hanyatlására vonatkozó empirikus adatok arra kényszerítenek minket, hogy elvessük Hayek következtetését. A szigorú tények alapján nem tűnik úgy, hogy az individualista etika és a szabad piacok által jellemezhető társadalmak megfelelnek annak az evolúciós sikerességre vonatkozó kritériumnak – a népességszaporulat – amit maga Hayek állít fel. A kollektivista és kommunitárius jellegű társadalmakhoz képest a liberális demokratikus társadalmak demográfiai értelemben markánsan alulteljesítenek. Ez alapján Faria azt javasolja hogy a nyugati civilizációnak el kell fordulnia az individualizmustól a kommunitarizmus felé. Sőt, nem zárkózik el az etnocentrizmus rehabilitálásától sem. Amennyiben a demográfiai siker egy társadalom fokmérője, Faria szerint egy társadalomnak egyenesen kötelessége olyan erkölcsi szabályokat követni, amik elősegítik annak reprodukcióját. Ebből következően a kommunitárius és kollektivista erkölcs előnyösebb a liberális individualizmushoz képest. Faria pozíciójától eltérően amellet érvelek hogy a decentralizált, spontán piaccgazdasági mechanizmusok és a közösségi jellegű altruisztikus etika kibékíthető. Hayek maga is számol bizonyos hagyományos társadalmi intézmények fontosságával, így a piac mellett a családnak is megvan a maga nélkülözhetetlen helye. A nem-piaci jellegű alrendszerek híján a kapitalizmus kudarcot vallana, és ezt Hayek is jól tudja. Ettől függetlenül az már nehezebb kérdés, vajon az életek kalkulusa mint módszer ténylegesen mennyire alkalmas egy társadalmi forma legitimációjának biztosítására vagy ennek megvonására.

Kulcsszavak: demográfia, Hayek, kollektivizmus, kommunitarizmus, kulturális csoportszelekció, liberalizmus

Szekciófelelős:
Nagy Dóra, +36 30 469 2021

Bűn és erény viszonya Descartes morálfilozófiájában

MARTUS Nikoletta

Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

Filozófiatudomány

martusnikoletta@gmail.com

A hazai és nemzetközi szakirodalom figyelmet szentel az erény fogalmának Descartes-nál, azonban a bűn és erény szoros kapcsolatának elemzésére még nem került sor (Dékány 2003, James 2000, Williston – Gombay 2003). Előadásomban e két fogalom kapcsolatát állítom a középpontba.

A bűn és erény Descartes morálfilozófiájában való szerepének vizsgálatát követően amellet szeretnék érvelni, hogy a bűn leginkább az erény vonatkozásában érthető meg.

A bűn és erény viszonyának feltárása érdekében elsőként azt kell megnézni, hogy az egyes fogalmak miként definiálhatók a karteziánus gondolkodásban.

Descartes több csoportját különíti el az erényeknek (*vertu/ vertu*). Mindenekelőtt kettőt, melyek közül az egyikbe az igazi erényeket, a másikba a látszólagos erényeket sorolja (Descartes 1996, 21., AT VIII, 1-2). Descartes erény-meghatározása a megismerés fogalmára épül. A látszólagos erények, avagy „sajátságos bűnök”, ahogyan Dékány András nevezi ezeket a nem túl gyakori vétkeket (*vice/ vitium*), azért látszólagosak, mert nem a megismerésből fakadnak (Dékány 2003, 248). A descartes-i erénydefiníció lényegi eleme tehát a cselekvésnek a megismeréssel való kapcsolata. Ez egyben azt is jelenti, hogy az erényesség mértékét az fogja meghatározni, hogy a megismerés mennyire lesz igaz, azaz párosul-e valamilyen tévedéssel, avagy ismerethiánnyal, s ha igen, mennyire. Ez alapján: az erényektől az különbözteti meg a bűnöket, hogy hozzájuk nem kapcsolódik megismerés, azaz voltaképpen ismerethiányból születnek. Külön vizsgálat tárgyát kell képezze az, hogy miért tűnnek bizonyos bűnök mégis erénynek Descartes szerint.

Descartes az igazi erényeken belül ugyancsak két kategóriát állapít meg: vannak a valamilyen tudatlansággal vagy tévedéssel összekapcsolódók, és vannak „az igazság pontos ismeretéből” származók (Descartes 1996, 22., AT VIII, 2). Az igaz megismerésből származó erénynek csupán egyetlen fajtája van, és magával a bölcsességgel azonos (Descartes 1996, 22., AT VIII, 2).

Előadásomban azt is vizsgálom, hogy Descartes szerint miként irányíthatjuk cselekedetünket az erényre, és hogyan tarthatjuk távol magunkat a bűntől. Látni fogjuk: az igazi erény két nagyon fontos dolgot követel: egyrészt, hogy „az értelem ismerje meg mindazt, ami jó”, valamint, hogy „az akarat álljon mindig készen ennek követésére” (Descartes 1996, 22., AT VIII, 2). Ehhez érdemes megvizsgálni a provizórikus és rendszeres etikát.

A descartes-i erénytanban természetesen megjelenik a racionalista etikákra jellemző szembenállás a szenvedély és értelem között. A szenvedélyek lesznek ugyanis azok, melyek gátolhatják az értelem által javasoltak követését. A lélek ereje, azaz az akarat alkalmazása a szenvedélyek ellen csak akkor lehet hatékony, ha az igazság ismeretének birtokában van (Descartes 2012, 94., 49. §). A szenvedélyek feletti totális lelki hatalmat Descartes a nemeslelkűség (*generosité*) fogalmával írja le.

Szekciófelelős:
Nagy Dóra, +36 30 469 2021

Migráció és mimetizmus

TÓTH Péter

SZTE BTK Málnási Bartók György Filozófia Doktori Iskola

Filozófia

tpeterr07@gmail.com

Az előadásnak nem célja a migráció jogi aspektusainak vizsgálata, sem pedig annak biztonságpolitikai elemzése, hanem a jelenség általános elméleti megközelítése, különös tekintettel a konfliktusok eredetének kérdésére vonatkozóan, érintve a vallás és erőszak problematikájának szempontját. A vallástudomány területét illetően amellet a gondolati alapállás mellet kívánok érvelni, amely szerint a vallás, mint kulturális vagy civilizációs törésvonal önmagában nem jelenti a konfliktusok illetve az erőszak közvetlen okát. Tehát a nemzetközi migrációt illetően az állítom, hogy a konfliktusok sokkal inkább a globális rivalizálásban gyökereznek, mintsem valamilyen vallási vagy kulturális különbségben. Véleményem szerint a migrációt magyarázó klasszikus elméletek nem képesek megragadni a konfliktusok alapvető okát, eredetét. Úgy gondolom ennek oka az, hogy ezek az elméletek a migráció jelenségét általánosságban pusztán gazdasági tényezőkre vezetnek vissza, és figyelmen kívül hagyják az emberi vágy és erőszak problematikáját. Véleményem szerint René Girard mimetikus elmélete, azon belül is a mimetikus vágy koncepciója használható és gyümölcsöző megközelítést jelenthet a migrációkutatás számára, mivel az emberi tényezőre fókuszál antropológiai szinten, illetve Girard szisztematikus összefüggést tár fel a vágy és az erőszak között. Előadásomban Girard mimézis koncepciójára támaszkodva egy olyan sajátos és plauzibilis elméleti és értelmezési keret felvázolására teszek kísérletet, amely adekvát módon képes leírni a migráció motivációs háttere és a konfliktusok eredete közötti kapcsolatot. Az előadás eredményeként azt állíthatom, hogy a mimetikus elmélet érdemi adalékkal és szemponttal szolgálhat a migrációkutatás számára, mind az adatgyűjtés lehetséges szempontjainak, mind pedig az adatok másodelemzésének vonatkozásában.

Kulcsszavak: migráció, mimézis, vallás és erőszak, René Girard

Szekciófelelős:
Nagy Dóra, +36 30 469 2021

Mesterséges intelligencia a művészetben – avagy egy kortárs jelenség színe és fonákja

JÁRDÁN-BIHARI Ágnes

Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Modern Filozófia Program

Filozófia

agnes.bihari@yahoo.com

Az elmúlt néhány év tanúsága alapján nem tűnik túlzónak az a megállapítás, hogy a mesterséges intelligencia művészeti célú felhasználása egyre inkább terjedőben van. Az innovatív technológia által napvilágot látó produktumok látszólag minden nehézség nélkül képesek integrálódni a művészvilág regiszterébe, hiszen nemcsak kiállításokon, de aukciókon is egyre gyakrabban találkozni velük. Művészet és technológia természetesen nem most találkozik első ízben, s mint minden ilyen esetben, e találkozás számos művészetfilozófiai kérdést implikál. A fotográfia vagy a mozgóképek történetük során amellet, hogy végül a művészi kifejezőmód eszközeivé, majd önálló művészeti ággá váltak, alapvetően kérdőjelezték meg azt is, amit színrelépésükig magáról a művészetről hittünk és gondoltunk évszázadokon keresztül – s úgy tűnik, nincs ez másként jelenünkben sem.

A mesterséges intelligencia megjelenése és működése gyújtópontként szolgál a művészetről való kortárs beszéd lehetőségeinek vizsgálatához. Noha a művészet expanzív természete, állandóan módosuló készlete, a műalkotások varibialitása, sokfélesége okot és indokot szolgáltatna arra, hogy könnyűszerrel művészetként ítéljük meg és műalkotásként értelmezzük a mesterséges intelligencia által létrehozott produktumokat (hiszen ránézésre is annak tűnnek), mégis gyümölcsöző lehet e jelenség behatóbb vizsgálata. A művészet differentia specifica-ja (ennek megadhatósága vagy éppen annak tagadása), a művész szerepe, a műalkotás kritériumrendszere természetesen mind-mind olyan kategóriák, amelyek saját történettel és bőséges szakirodalommal rendelkeznek a művészetről való gondolkodásban. Ezek részletes ismertetése, szétszalazása terjedelmi okok miatt sem lehet ezen konferencia előadás tárgya, viszonzásul a gyakorlatból vett példákon keresztül igyekszik közelebb kerülni a mesterséges intelligencia művészi megnyilvánulásainak vitatható pontjaihoz.

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, művészet, műalkotás, művész